

Nykytilakartoitus

Ilmastomuutokseen sopeutumisen ja varautumisen toimia Ylivieskassa

SOPIVA - Sopeutuminen ilmastomuutoksen vaikutuksiin -hanke
2026

Sisällysluettelo

1. Johdanto

2. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteita

- Euroopan unionin tavoitteet ja työ ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja varautumisessa
- Kansalliset sopeutumisen ja varautumisen tavoitteet
- Alueellinen työ ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi Pohjois-Pohjanmaalla

3. Ylivieskan kaupungin toimia ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja varautumisessa

- Maankäyttö ja kaavoitus
- Kiinteistöt ja rakentaminen
- Liikenne ja liikennesuunnittelu
- Hulevesien hallinta
- Vesistöt ja tulvasuojelu
- Viheralueet ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen
- Ympäristöterveydenhuolto
- Muita toimenpiteitä

4. Esimerkkejä yrityssectorilta sopeutumisen toimenpiteistä Ylivieskassa

- Herrfors Oy
- Vesikolmio Oy
- Ylivieskan vesiosuuskunta
- Ylivieskan Teknologiakylä YTEK Oy & Ylivieskan teollisuuskiinteistöt Oy
- Ylivieskan vuokra-asunnot Oy

5. Johtopäätökset

6. Lähteet

7. Liitteet

1. Johdanto

Johdanto

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen ovat nousseet yhä enenevässä määrin osaksi ilmastokeskustelua ja näkökulmiksi, jotka on tärkeää ottaa huomioon osana ilmastotyötä.

Kaupunkien ja kuntien tulee ilmastotyössä edelleen kunnianhimoisesti hillitä ilmastonmuutoksen etenemistä ja tehdä tavoitteellista työtä ilmastopäästöjen vähentämiseksi, mutta samaan aikaan on alettava varautua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Haavoittuvuus sään ääri-ilmiöille kasvaa ilmastonmuutoksen edetessä ja on välttämätöntä alkaa sopeutua muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin onnistuneista hillintätoimista huolimatta. (Ilmasto-opas 2026.)

Ilmastonmuutokseen sopeutumisella tarkoitetaan toimia, joilla varaudutaan ja mukaudutaan ilmastonmuutokseen ja sen vaikutuksiin sekä toimia, joiden avulla voidaan hyötyä ilmastonmuutokseen liittyvistä vaikutuksista (Ilmastolaki 2022).

Ylivieskassa merkittävimmät ilmastoriskit liittyvät sateisuuden lisääntymiseen, hellejaksojen pidentymiseen ja leudontuviin talviin. Hulevesitulvat yleistyvät ja ilmastonmuutos tulee haastamaan esimerkiksi infrastruktuuria. Lisätietoja Ylivieskaa koskevista ilmastoriskeistä löytyy *Selvitys ilmastonmuutoksen skenaarioista, vaikutuksista ja riskeistä Ylivieskan seudulla* -raportista, joka on julkaistu vuonna 2025. (AFRY 2025.)

Jotta ilmastonmuutokseen sopeutumisen työtä voidaan kunnassa suunnitelmallisesti edistää, on tärkeää saada käsitys siitä, mitä toimenpiteitä jo tehdään ja missä asioissa ilmastonmuutokseen sopeutuminen jo tällä hetkellä näkyy kaupungin toiminnassa. Tähän nykytilakartoitukseen on koottu esimerkkejä Ylivieskan kaupungin ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimista ja lisäksi on nostettu esiin esimerkkejä myös yrityselämästä.

Nykytilakartoituksen tiedot on koottu haastattelemalla kaupungin eri toimialojen edustajia, toteuttamalla kyselyt aiheesta sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista käsitelleessä työpajassa saadusta aineistosta. Lisäksi kartoituksessa on hyödynnetty ilmastosuunnitelmatyöpajoissa esiin nousseita havaintoja ja oltu yhteydessä myös yrityksiin. Osana kartoitusta toteutettiin myös kysely Ylivieskan lähikuntien teknisille johtajille, mutta vastauksia ei saatu riittävästi, minkä vuoksi tuloksia ei raportoida tässä kartoituksessa.

Nykytilakartoitus toimii pohjana tulevien sopeutumis- ja varautumistoimien suunnittelulle. Se tuo myös näkyväksi Ylivieskassa jo tehtyä työtä ja olemassa olevia käytäntöjä, jotka edistävät ilmastonmuutokseen sopeutumista ja varautumista.

Nykytilakartoitus on osa EU-osarahoitteista SOPIVA – Sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin –hanketta (2024-2026). Kartoitus on julkaistu 8/2026.

Kuvat: Ylivieskan kaupungin kuvapankki, ellei toisin mainittu.

2. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteita

Euroopan unionin tavoitteet ja työ ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja varautumisessa

Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät Euroopassa yhä selvemmin. Helleaallot, tulvat, kuivuusjaksot, metsäpalot ja myrskyt ovat yleistyneet, ja niiden vaikutukset ulottuvat niin ihmisten hyvinvointiin, ympäristöön kuin talouteenkin. Erityisesti pitkittyneet hellejaksot ovat aiheuttaneet merkittäviä haasteita ja vaikuttaneet Euroopassa ihmisten arkeen eri tavoin.

Eurooppa on maailman nopeimmin lämpenevä maanosa. Tarve sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteille on siis jo nyt akuutti ja Euroopan unionin tavoite onkin edistää keinoja, jotta pystyttäisiin välttämään tai ainakin mahdollisuuksien mukaan vähentämään ilmastomuutoksesta aiheutuvia haittoja.

Keskeisin aihetta koskeva strategia on EU:n strategia ilmastomuutokseen sopeutumiseksi (2021). Strategian tavoitteena on rakentaa ilmastokestävä yhteiskunta parantamalla tietämystä ilmastovaikutuksista ja sopeutusratkaisuista, tehostamalla sopeutumis suunnittelua ja ilmastoriskien arviointeja, nopeuttamalla sopeutumistoimia, ja auttamalla vahvistamaan ilmastokestävyyttä maailmanlaajuisesti.

Sopeutumisstrategian lisäksi ilmastomuutokseen sopeutumista käsitellään EU:n ilmastolaissa (2021), jossa jäsenmaita velvoitetaan laatimaan kansalliset sopeutumis suunnitelmat. EU:n biodiversiteettistrategiassa (2020) tavoitteena on vahvistaa EU:n resilienssiä kohdata ilmastomuutoksen vaikutuksia. Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on tärkeässä roolissa ilmasto-resilienssin vahvistamisessa. Vesiresilienssi-strategiassa (2023) on myös kytköksiä ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Vesiresilienssi on yksi EU:n prioriteeteista.

Kuva: Pixabay

Euroopan unionin tavoitteet ja työ ilmastomuutokseen sopeutumisessa ja varautumisessa

EU tarjoaa erilaisia työkaluja ilmastomuutokseen sopeutumisen työn tueksi. EU tukee sopeutumistyötä muun muassa Climate-ADAPT-verkkoalustan kautta, joka tarjoaa tietoa ilmastoriskeistä, sopeutumisstrategioista ja parhaista käytännöistä. Lisäksi Euroopan ympäristökeskus EEA seuraa ja analysoi ilmastomuutoksen vaikutuksia sekä EU:n ja jäsenvaltioiden sopeutumistoimia. EU:n Copernicus-ilmastopalvelu tarjoaa tieteeseen perustuvaa dataa ilmastomuutoksesta eri aikajaksoilta.

Osana Horisontti Eurooppa -ohjelmaa EU on käynnistänyt myös erilaisia missioita, joista yksi keskittyy ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Mission tavoitteena on kasvattaa ymmärrystä ilmastoriskeistä ja kehittää sopeutumistoimia erityisesti aluetasolla. Suomessa missiosta vastaa Elinvoimakeskuksen valtakunnallinen ilmastoyksikkö. Osana sopeutumisen missiota on myös käynnissä AdaptationHubs – hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa eri hallinnon tasojen (kansallinen, alueellinen, paikallinen) sopeutumsyhteistyötä.

EU myös rahoittaa sopeutumistoimenpiteitä eri rahoitusohjelmien kautta. Tällaisia rahoitusohjelmia ovat esimerkiksi EAKR Euroopan aluekehitysrahasto, Maaseuturahasto, Horisontti Eurooppa –ohjelma sekä LIFE-ohjelma.

Climate ADAPT -verkkoalusta: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/fi>

Euroopan ympäristökeskus EEA: <https://www.eea.europa.eu/fi>

Copernicus-ilmastopalvelu: <https://climate.copernicus.eu/>

Kuva: Pixabay

Kansalliset sopeutumisen ja varautumisen tavoitteet

Ilmastolaki (2022) on kansallisella tasolla määrittävin ilmastotyötä ohjaava lainsäädäntö. Ilmastolaissa ilmastomuutokseen sopeutumisen osalta määrätään kansallisen sopeutumissuunnitelman valmistelusta ja hyväksynnästä. Valtioneuvoston tulee hyväksyä kansallinen sopeutumissuunnitelma joka toinen vaalikausi. Ilmastolaissa ei ole muita tarkentavia tai esimerkiksi kuntia koskevia määritelmiä. Lain yleisenä tavoitteena on, että kansallisin toimin sopeudutaan ilmastomuutokseen edistämällä ilmastoriskien hallintaa ja ilmastokestävyyttä. Ilmastomuutokseen sopeutumistyön koordinaatiosta vastaa maa- ja metsätalousministeriö.

Muualla lainsäädännössä on kuitenkin säädöksiä ilmastomuutokseen sopeutumisen huomioimisesta, kuten esimerkiksi alueidenkäyttölaissa, vesilaissa sekä laissa tulvariskien hallinnasta.

Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumisen suunnitelma KISS2030 (2023) sisältää ilmastomuutokseen liittyvän riski- ja haavoittuvuustarkastelun. Sopeutumissuunnitelman visiona on **hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa** ja sen kolme päämäärää ovat:

1. Yhteiskunnan toimijoilla on vahva tahto sopeutua ilmastomuutokseen.
2. Yhteiskunnan toimijoilla on käytössään tehokkaat keinot sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvien ilmastomuutokseen liittyvien riskien arvioimiseksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.
3. Yhteiskunnan toimijoilla on kyky ennaltaehkäistä, varautua ja hallita sekä luontoon että yhteiskuntaan kohdistuvat ilmastomuutokseen liittyvät riskit.

Kansalliset sopeutumisen ja varautumisen tavoitteet

Lisäksi ilmastonmuutokseen sopeutumista ja siihen varautumista ohjaavat useat alakohtaiset strategiat, ohjelmat ja suunnitelmat. Näitä ovat esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan sopeutumiseen liittyvät linjaukset sekä huoltovarmuuden kehittämiseen liittyvät strategiat ja ohjelmat Huoltovarmuuskeskuksen toteuttamana. Sopeutumistyötä toteutetaan myös osana muiden hallinnonalojen varautumis-, turvallisuus- ja riskienhallintatyötä.

Elinvoimakeskuksen valtakunnallinen ilmastoyksikkö toteuttaa ja edistää ilmastonmuutokseen sopeutumisen työtä kansallisesti. Yksikössä työskentelee sopeutumisen asiantuntijoita eri puolilta Suomea ja yksikkö rakentaa yhteistyötä elinvoimakeskusten, maakuntaliittojen, kuntien, yritysten, lupa- ja valvontaviraston ja muiden sidosryhmien kanssa. Yksikkö tekee työtä kansallisissa ja EU-tason verkostoissa. Ilmastoyksikkö on myös tuottanut erilaisia työkaluja alueellisten- ja kuntatoimijoiden käyttöön. (Elinvoimakeskus 2026.)

Elinvoimakeskuksen ilmastoyksikön kokoamaa tietoa ja työkaluja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen: <https://elinvoimakeskus.fi/web/ilmastoyksikko/ilmastonmuutokseen-sopeutuminen>

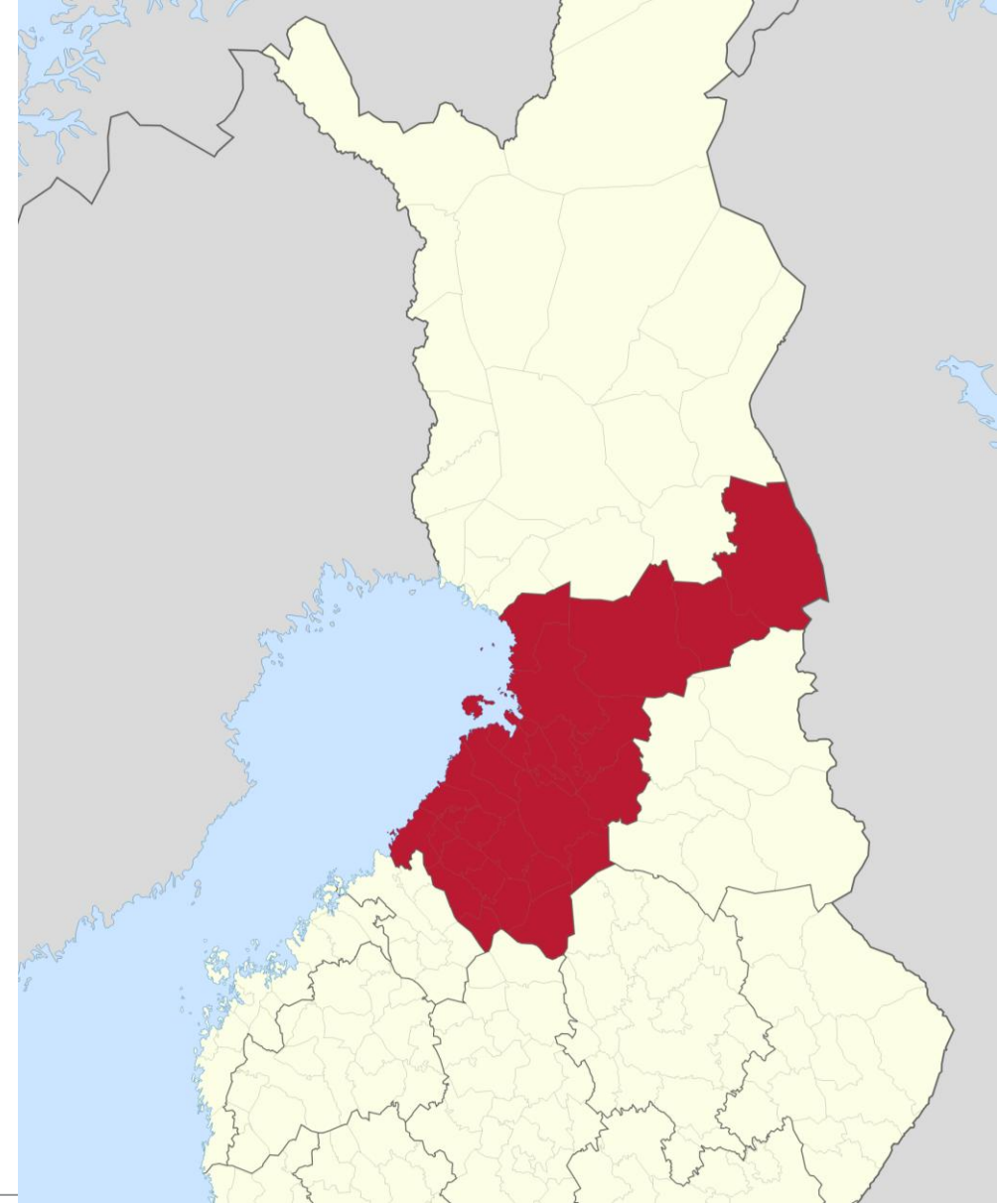
Alueellinen työ ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi Pohjois-Pohjanmaalla

Pohjois-Pohjanmaalla ilmastonmuutokseen sopeutuminen on tunnistettu yhä tärkeämmäksi kehittämisen näkökulmaksi. Vaikka sopeutuminen ei vielä kovin vahvasti aiheena näy kuntien strategioissa tai käytännön toimenpiteissä, aihe on noussut aiempaa näkyvämmiin osaksi alueellista kehittämistä. Yleistä varautumistyötä kunnissa tehdään paljon muista riskeistä johtuen, mutta tämä työ tukee myös ilmatoriskeihin varautumista.

Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategiassa (2010) ilmastonmuutokseen sopeutuminen näkyy ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla ja ilmastotiekartassa 2021-2030 (2024), ilmastonmuutokseen sopeutuminen onkin osa kaikkia seitsemää ilmastotyön kärkiteemaa.

Pohjois-Pohjanmaalla ilmastonmuutokseen sopeutumista ei ole vielä kovinkaan monessa kunnassa aloitettu systemaattisesti. Oulussa maakunnan isoimpana kaupunkina heidän ilmastotyön tiekarttansa koostuu sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että ilmastonmuutokseen sopeutumisen osioista. Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä hankkeita on Ylivieskan SOPIVA-hankkeen lisäksi ollut Kuusamossa (ISKO-hanke). Haapaveden-Siikalatvan seutukunnalla on ilmastosuunnitelma, jossa on otettu huomioon myös ilmastonmuutokseen sopeutumista. Työtä maakunnan kunnissa kuitenkin on vielä tehtävänä.

Pohjois-Pohjanmaalla alkoi vuonna 2025 kaksivuotinen EU:n osarahoittama IISOPPI – Innovatiivisia ideoita sopeutumiseen Pohjois-Pohjanmaalla muuttuvassa ilmastossa -hanke, jonka tavoitteena on laatia maakunnallinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma. Osana hanketta on osallistettu maakunnan kuntia ja järjestetty esimerkiksi työpajoja. Hankkeessa on mukana Pohjois-Pohjanmaan liitto sekä Suomen ympäristökeskus Syke.

3. Ylivieskan kaupungin toimia ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja varautumisessa

Maankäyttö ja kaavoitus

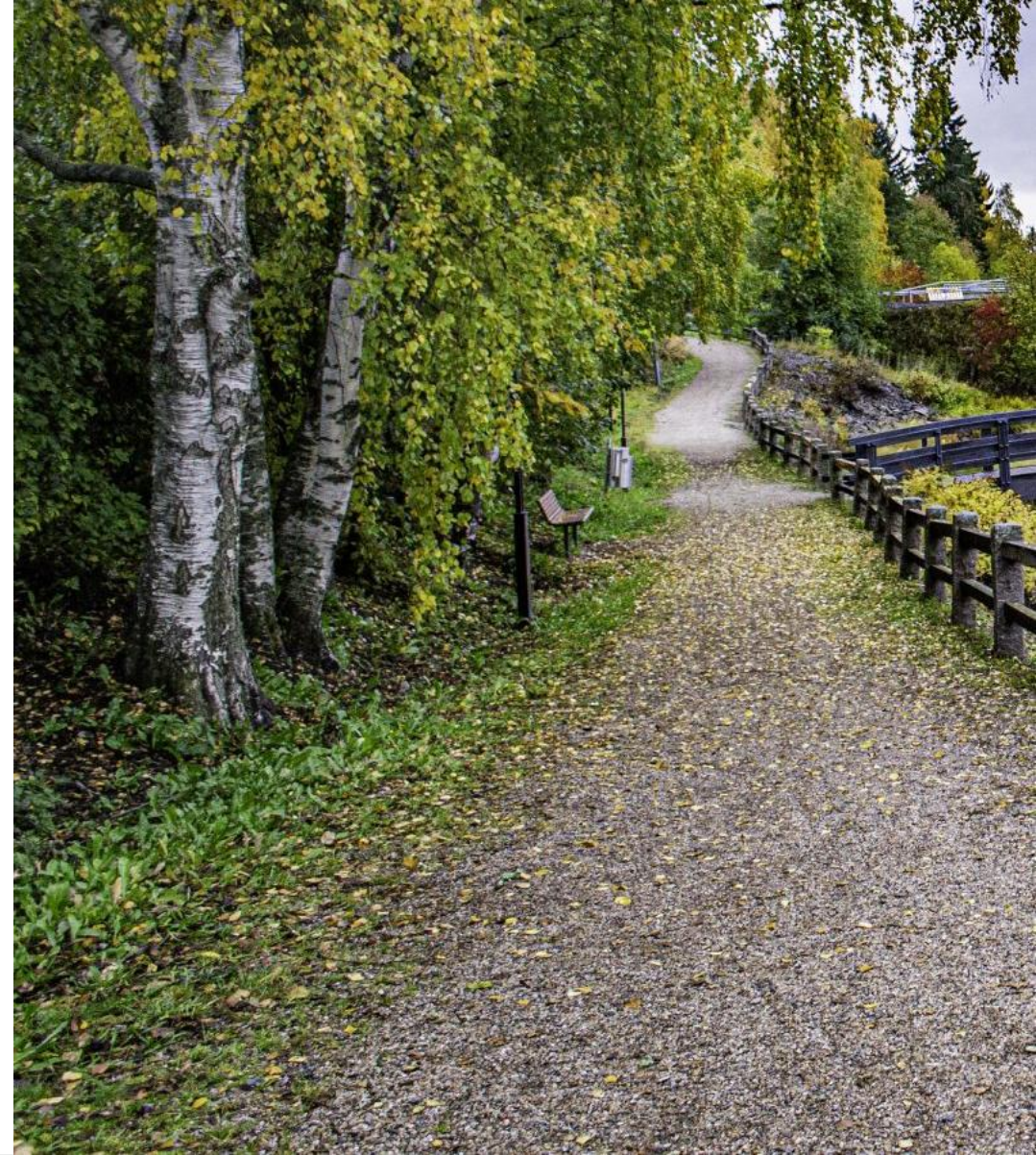
Maankäyttö ja kaavoitus ovat kaupungin keskeisiä keinoja ohjata alueiden käyttöä ja kehittymistä. Kaavoituksella ja maankäytön päätöksillä on erityinen merkitys ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa ja sopeutumisessa. Kaavoituksessa voidaan esimerkiksi tunnistaa ja rajata riskialueita, ohjata eri toimintojen sijoittumista sekä määritellä maankäyttöä siten, että ilmastonmuutoksen vaikutuksia voidaan ehkäistä ja niiden haittoja vähentää.

Kaupungin kaavoitusta ohjaavat alueidenkäyttölaki sekä maakuntakaava. Alueidenkäyttölaissa ilmastonmuutoksen vaikutusten huomioiminen näkyy esimerkiksi hulevesien hallinnan tavoitteissa. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava edistää osaltaan Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastostrategioiden tavoitteiden saavuttamista. Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategiassa (2010) sääilmiöiden vaikutusten hallinta on yksi painopisteistä ja ilmastotiekartassa (2024) ilmastonmuutokseen sopeutuminen on osa kaikkia tiekartan kärkiteemoja.

Kaupungin kaavoituksessa tehdään yleiskaavoja ja asemakaavoja. Huomioitavaa on, että uusien alueiden kaavoituksessa ja rakentamisessa on helpompi ottaa ilmastonäkökulmia huomioon, kuin vanhojen kaava-alueiden kohdalla.

Kaavamääräyksissä täytyy ottaa huomioon tasapaino määräävyyden suhteen. Liian tarkasti määrittelevät kaavamerkinnot voivat rajoittaa tonttien ostajia, niin asuintonttien kuin teollisuustonttienkin suhteen. Tästä syystä ohjeistukset ja suositukset on nähty Ylivieskassa parempana toimintatapana esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutusten huomioimisessa. Tunnistettu haaste kuitenkin on myös se, että konkretisoituvatko ilmastotoimenpiteet ilman kaavan määräävyyttä.

Maankäyttöpolitiikkaa Ylivieskassa ohjaa maapoliittinen ohjelma 2017-2021. Nykyisessä ohjelmassa ilmastonäkökulmia ei ole vielä huomioitu.

Maankäyttö ja kaavoitus

Maankäytön ja kaavoituksen osalta ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteet kytkeytyvät Ylivieskassa vahvasti vesienhallintaan. Hulevesien hallinta korostuu sateisuuden lisääntymisen myötä entisestään ja vesistötulvariskien huomiointi on ollut Ylivieskassa arkipäivää jo vuosikymmeniä. Ylivieska sijaitsee Kalajoen varrella ja Ylivieskan ja Alavieskan välinen alue on nimetty valtakunnallisesti merkittävaksi tulvariskialueeksi, jonka myötä vesistötulvariskien huomiointi on ollut tärkeässä roolissa.

Hulevesitulvat ovat myöskin aiheuttaneet haasteita Ylivieskassa ja esimerkiksi Ylivieskan keilahalli kärsi vuonna 2023 sadeveden aiheuttamista vahingoista. Merkittävimmät hulevesitulvariskikohteet ovat kaavoituksessa tiedossa, mutta paikkatietopohjaista tai muuten raportoitua tarkempaa hulevesitulvariskien tarkastelua ei ole kuitenkaan vielä tehty. Ylivieskassa on tunnistettu myös erityisen savinen maaperä, joka altistaa osaltaan tulvariskille.

Uusissa asemakaavoissa on hulevesien viivytysmitoitus. Tämä tarkoittaa, että kiinteistöllä tulee olla kasetti- tai säiliörakenteet, joissa hulevesi viipyy ennen kuin se siirtyy viemäriverkostoon. Asemakaavamääräys koskee lähtökohtaisesti kaikkea uutta rakentamista, pois lukien pientalorakentaminen. Esimerkkejä hulevesien viivytyksistä on Taanilan koulun alue, jossa on käytetty hulevesien hallinnassa kennorakenteita sekä kaupungintalon parkkialue, jossa hulevesiratkaisuna on käytetty reikäkiveystä.

Asfalttipintojen vähentäminen on yksi tärkeä keino hulevesien hallinnan osalta. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, että kaikki ratkaisut eivät sovi kaikille alueille. Esimerkiksi reikäkiveys ei sovellu suoraan teollisuusalueilla käytettäväksi, koska riski esimerkiksi öljyvahingon sattuessa olisi, että öljy voisi päätyä maaperään tai hulevesien joukkoon. Käytettävän hulevesiratkaisun täytyy siis soveltua paikkaan ja kiinteistön toimintoihin.

Tiiviin rakentamisen ja kaupunkivihreän välinen suhde on myös tunnistettu haaste Ylivieskassa. Toisaalta on tärkeää tiivistää kaupunkirakennetta, mutta samalla kaupunkivihreän määrää olisi tärkeää säästää ilmastonmuutoksen myötä. Onkin tasapainottelua, että mitkä toiminnot huomioidaan välillä tiiviilläkin kiinteistöillä. Ylivieskassa tilanne on melko hyvä, sillä kaupunkirakenne on edelleen verrattain väljä ja vaikka kaupunkialueelle on rakennettu uutta, puustoa ja puistoalueita on säilynyt hyvin, mikä tukee viihtyisää ja vihreää kaupunkiympäristöä.

Lämpösaarekeilmiö on yksi ilmastonmuutoksen myötä yleistyvä haaste kaupunkiympäristöissä. Lämpösaarekeilmiöllä tarkoitetaan ilmiötä, jossa rakennetut alueet lämpenevät ympäröiviä luonnonalueita enemmän esimerkiksi rakennusmateriaalien, vähäisen kasvillisuuden ja hukkalämmön vuoksi. Ylivieskassa lämpösaarekeilmiö on toistaiseksi melko vähäinen, mutta ilmastonmuutoksen myötä yleistyvät ja pitenevät hellejaksot voivat lisätä sen vaikutuksia tulevaisuudessa. Helteisiin varautuminen ei ole vielä ollut merkittävä suunnittelua ohjaava tekijä, mutta sen merkitys tulee todennäköisesti kasvamaan tulevina vuosina.

Kiinteistöt ja rakentaminen

Kunnan omistamien kiinteistöjen hallinta sekä rakentamisen ohjaaminen ovat merkittäviä kunnan päivittäisiä toimintoja. Tilapalvelut ja rakennusvalvonta huolehtivat siitä, että kaupungin toiminnot tapahtuvat turvallisissa ja toimivissa tiloissa ja uusi rakentaminen sekä korjaaminen ovat laadukasta. Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät monin tavoin kiinteistöjen ylläpitämisessä. Kiinteistöjen teknisillä ratkaisuilla, kuten ilmanvaihdolla, julkisivumateriaaleilla ja muilla kiinteistöteknisillä ratkaisuilla voidaan vaikuttaa paljon siihen, kuinka erilaisiin ilmastoriskeihin voidaan varautua ja pienentää niistä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

Ylivieskan kaupungin omistamia merkittävimpiä kiinteistöjä on yhteensä 44 kpl. Kiinteistöt ovat kouluja, päiväkoteja, hallinnon rakennuksia ja liikuntapaikkarakennuksia. Kaupunki myös vuokraa omaa toimintaansa varten muilta toimijoilta tiloja. Ylivieskan kaupungilla on myös tytäryhtiöitä, jotka hallitsevat kiinteistöomaisuutta. Esimerkiksi Ylivieskan kaupungin omistama Ylivieskan Teknologia kylä YTEK Oy vuokraa toimitiloja omistamistaan Smarthouse- ja Origo -kiinteistöistä.

Ylivieskassa on myös muita, kriittisiä palvelurakennuksia, kuten terveyskeskus, hoivakoteja, pelastustoimen tilat sekä vedenjakeluun liittyviä rakennuksia. Nämä kiinteistöt on Ylivieskassa tunnistettu ja ne ovat tiedossa. Muiden, kuin Ylivieskan kaupungin omistamien kiinteistöjen osalta kiinteistöjen varautumisesta vastaa kiinteistön omistaja.

Kiinteistöt ja rakentaminen

Ylivieskassa kuntakiinteistöille on tehty kuntoarvioita, jotka sisältävät arvion kiinteistöön kohdistuvista ilmatoriskeista. Näitä arvioita on tehty tarpeen mukaan, mutta kaikille kaupungin omistamille rakennuksille arviota ei ole kuitenkaan tehty.

Ilmastonmuutoksen myötä sateisuuden lisääntyminen ja hulevedet aiheuttavat haasteita rakennuksille. Kunnan omistamien kiinteistöjen kuivatusjärjestelmäkapasiteetti ei vielä kata tulevaisuuden rankkasateita. Rakennustyömailla sen sijaan rankkasateiden vaikutukset on huomioitu ja vaaditut suunnitelmat ja toimenpiteet on tehty kosteudenhallinnan toteuttamiseksi.

Ilmastonmuutoksen myötä on todennäköistä, että hellejaksot voimistuvat ja pitenevät tulevaisuudessa. Tämä vaatii kiinteistöiltä yhä enemmän viilennystä. Ylivieskassa ylikuumenevissa kiinteistöissä on huolehdittu viilennyksestä ja ainoastaan kouluilla ei ole kesäaikaan käytössä viilennystä. Ylikuumenevia kiinteistöjä ei ole kuitenkaan vielä verrattu kiinteistöjen käyttäjien haavoittuvuuteen helteen vaikutuksille esimerkiksi päiväkotien osalta. Haavoittuvia ryhmiä helteen terveysvaikutuksille ovat erityisesti ikääntyneet henkilöt, pienet lapset sekä perussairauksista kärsivät henkilöt.

Sähkökatkot ovat riski kiinteistöjen toiminnalle ja ilmastonmuutoksen myötä on odotettavissa, että sähkökatkot voivat yleistyä. Sähkökatkoja voivat aiheuttaa esimerkiksi sähkölinjoille kaatuvat puut. Sähkönsaannin kannalta Ylivieskan kaupungin kriittiset kohteet on dokumentoitu ja näiden kohteiden sähkönsaanti on turvattu varavoimajärjestelmillä, kuten esim. aggregaateilla. Ajantasainen sähkökatkoihin varautumisen suunnitelma on myös olemassa ja varavoimajärjestelmät testataan säännöllisesti. Tämä on myös osa kaupungin varautumissuunnitelmaa.

Uutta rakentamista ohjataan kunnassa erityisesti rakennusjärjestyksellä. Ylivieskan kaupungin rakennusjärjestys on ollut päivityksen alla vuosina 2025-2026 ja kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden rakennusjärjestyksen 18.5.2026 kokouksessaan.

Päivitetty rakennusjärjestys sisältää mainintoja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumisesta esimerkiksi hulevesien viivytyksestä ohjeistamalla. Rakennusjärjestyksessä määrätään, että hulevedet on ensisijaisesti pyrittävä imeyttämään omalla tontilla. Kiinteistön kykyä viivyttää hulevesiä tulee mahdollisuuksien mukaan myös säilyttää tai parantaa maanpinnan muotoilulla ja rakennekerroksien valinnalla. Hulevesiä eli sade-, pinta- ja salaojavesiä ei saa johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiverkostoon.

Kaupungin tilapalveluissa ja rakennusvalvonnassa ei ole järjestetty vielä koulutusta henkilöstölle ilmatoriskeista. SOPIVA – Sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin -hanke on tuottanut materiaalia mm. Ylivieskaa koskevista ilmatoriskeista, mutta erityisesti tälle sektorille kohdennettuja koulutuksia ei ole vielä järjestetty. Henkilöstön kouluttautuminen aiheeseen voisi lisätä tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja tuoda keinoja ilmatoriskien huomioimiseen.

Liikenne ja liikennesuunnittelu

Lainsäädäntö ohjaa työnjakoa liikenneväylien rakentamisessa ja kunnossapidossa. Valtio vastaa kustannuksellaan maanteistä ja radoista, kunnat oman alueensa kaduista ja yksityiset tienpitäjät yksityisteistä. (Kuntaliitto 2026.) Ylivieskassa liikkuminen perustuu paljolti henkilöautoliikenteeseen, mutta kevyen liikenteen väyliin on panostettu. Ylivieskassa onkin kattava kevyen liikenteen verkosto.

Ilmastonmuutoksella on erilaisia vaikutuksia liikenteeseen. Erityisesti liikenteeseen vaikuttavia ilmastoriskejä ovat esimerkiksi rankkasateet, jäätävän sateen lisääntyminen, pitkät kuivuusjaksot, roudan vähentyminen sekä liukkauden lisääntyminen. Ilmastonmuutos lisää tienpidon kustannuksia, vaikeuttaa liikkumista ja heikentää liikenneturvallisuutta.

Ylivieskassa tunnistettuja ilmastoriskeihin liittyviä haasteita ovat olleet esimerkiksi rankkasateet ja sitä myötä hulevesijärjestelmien ylikuormittuminen ja hulevesitulvat sekä eroosio ja sortumat. Lämpötilan sahaaminen nollan molemmin puolin on myös tunnistettu haaste, joka aiheuttaa osaltaan liukkaudentorjunnan lisääntymistä ja vaikeutumista sekä teiden reikien lisääntymistä. Pitkät erityisen kylmät jaksot ja lumettomuus ovat aiheuttaneet taas sitä, että routa tunkeutuu syvemmällä, jolloin mm. viemärit ja vesijohdot ovat alttiimpia jäätymiselle.

Liikenne ja liikennesuunnittelu

Liikenneverkoston riskialtteimmat kohteet säästä johtuville häiriöille, kuten tulville on Ylivieskassa kartoitettu ja ne ovat tiedossa. Kuivien kausien ja pölyyntymisen lisääntyminen on huomioitu. Myös äkillisten lumipyryjen varalle on olemassa toimintasuunnitelma. Liikenneverkoston katkeamiselle ei ole vielä toimintasuunnitelmaa.

Yksi kasvavista riskeistä tulevaisuudessa on liukkauden lisääntyminen. Liukkauden torjunnan kohteet on priorisoitu ja dokumentoitu ja liukkaudentorjunnan tarpeen lisääntyminen on huomioitu jalankulku- ja pyöräilyväylien ylläpidossa sekä katujen ylläpidossa. Hiekoitushiekkaa on myös seulottu uudelleen käyttöön, mikä vähentää hiekoitusmateriaalin käytön ympäristövaikutuksia.

Liikenneverkostoa suunnitellaan usein pitkällä aikavälillä useiksi vuosiksi ja vuosikymmeniksi eteenpäin. Ilmastomuutoksen aiheuttamat muutokset, kuten lisääntyvät rankkasateet ja tulvariskit, korostavat liikenneinfrastruktuurin pitkäjänteisen kehittämisen merkitystä.

Kunnan omistaman liikenneverkoston kuntoa ei ole kartoitettu viimeisen kymmenen vuoden aikana ja kaikilta osin nykyisten kuivatusjärjestelmien mitoitusta ei ole tarkistettu. Nämä olisivat tärkeitä seuraavien vuosien toteutettavia toimenpiteitä. Näiden avulla voidaan tunnistaa korjaustarpeita sekä parantaa verkoston toimintavarmuutta muuttuvissa sääolosuhteissa.

Ylivieskassa liikenneverkoston uudis- ja korjausrakentamisessa huomioidaan jo nykyisin riittävät silta-aukot, ojat ja rumpurakenteet rankkasateiden ja tulvien varalle. Myös alikulkukäytäviin on toteutettu tarvittavia pumppaamoja ja viemäreitä tulvariskien hallitsemiseksi.

Ylivieskan kaupungilla ei ole vielä hulevesiohjelmaa, jossa määriteltäisiin hulevesien hallinnan tavoitteet, vastuut sekä kehittämistoimenpiteet. Hulevesiohjelman laatiminen voisi tukea myös liikennesuunnittelua ja auttaa tunnistamaan esimerkiksi tulvareittejä, viivytyalueita sekä muita ratkaisuja, joilla voitaisiin vähentää sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia haittoja liikenneinfrastruktuurille.

Liikenneverkoston parissa työskentelevät ovat tietoisia ilmastomuutoksen vaikutuksista ja riskeistä. Lisäkouluttautuminen aiheesta voisi kuitenkin tukea vielä vahvemmin ymmärrystä ilmastomuutoksen erinäisistä vaikutuksista.

Resurssihaaste on kuitenkin iso määrittävä tekijä toimenpiteiden konkretisoitumisessa. Ylivieska kehittyy ja laajenee koko ajan, minkä vuoksi on tarve investoida uuteen infrastruktuuriin. Samaan aikaan kuitenkin myös ilmastomuutos ja sitä myötä sään ääri-ilmiöt vauhdittavat katujen korjausvelkaa nopeasti, joten tulisi saneerata myös vanhaa, jo olemassa olevaa infraa. Kaikkia toimenpiteitä ei voida toteuttaa samanaikaisesti, joten niitä edistetään vaiheittain.

Hulevesien hallinta

Hulevedellä tarkoitetaan sade- ja sulamisvesiä, joita syntyy rakennetussa ympäristössä. Hulevesitulva syntyy, kun sataa niin rankasti, että kaupungin hulevesijärjestelmä ylikuormittuu. Sadevesiviemärit eivät silloin pysty kuljettamaan satanutta vettä pois riittävällä nopeudella, vaan vesi nousee kaduille ja pihuille, mikä voi aiheuttaa suuriakin vahinkoja (Vesi.fi 2026).

Hulevesien hallinta on yksi kaupungin tehtävistä infrastruktuurin ylläpitämisessä. Hulevesien käsittelystä vastaa pääsääntöisesti se kiinteistö, jolla hulevedet muodostuvat, mutta kunnan pitää suunnitella ja järjestää hulevesien hallinta erityisesti asemakaava-alueella. Hulevesien hallinnasta säädetään useammassa eri laissa. Alueidenkäyttölain (2014) luku 13 a sisältää esimerkiksi hulevesien hallintaa koskevaa sääntelyä ja lisäksi mainintoja on vesihuoltolaissa, vesilaissa, ympäristönsuojelulaissa sekä laissa tulvariskien hallinnasta.

Ylivieskan kaupunki kerää asukkailta asemakaava-alueella hulevesimaksua, jolla rahoitetaan hulevesien hallintajärjestelmän rakentamista, suunnittelua ja ylläpitoa asemakaava-alueella. Maksulla rahoitetaan esimerkiksi ojituksia, hulevesiviemäröintiä sekä kosteikkoja. Maksulla ei rahoiteta muuta toimintaa, ja se perustuu kiinteistön sijaintiin hulevesijärjestelmän vaikutusalueella.

Hulevesien hallinta on haaste Ylivieskassa, koska maaperä on savista. Sademäärien lisääntyminen on ohjannut hulevesien hallintaa ja sadevesitulvat ovat olleet iso haaste viime vuosina. Ilmastonmuutoksen myötä hulevesien hallinnan tarve korostuu entisestään, kun yksi merkittävimmistä ilmastoriskeistä Ylivieskassa on sateisuuden lisääntyminen.

Kuva: Hannu Verronen, Kalajokilaakso

Hulevesien hallinta

Kuntien tulee tehdä hulevesistä aiheutuvien tulvariskien alustava arviointi. Arvioinnin perusteella nimetään merkittävien hulevesitulvien riskialueet. Jos kunnassa on hulevesitulvan merkittävä tulvariskialue, kunnan pitää laatia alueelle tulvavaarakartta ja tulvariskikartta sekä tehdä tulvariskien hallintasuunnitelma (Vesi.fi 2026.) Tarkistaminen on osa tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaista säännöllisesti toistuvaa tulvariskien hallinnan prosessia.

Ylivieskassa arviointia ei ole vielä toteutettu. Merkittävät hulevesitulvien riskialueet on nimetty ja tulvariskikartta merkittäville tulvariskialueille on laadittu, mutta esimerkiksi paikkatietopohjaista riskialueiden työkalua ei ole vielä käytössä.

Ylivieskan kaupungilla ei ole vielä laadittu hulevesiohjelmaa, jossa määriteltäisiin hulevesien hallinnan tarkemmat tavoitteet. Ohjelmassa voisi myös määritellä hulevesien käsittelyn ja johtamisen periaatteet. Hulevesitulvariskin kasvaessa Ylivieskan alueella tulevina vuosina ilmastomuutoksen myötä, olisi hulevesiohjelman laatiminen tärkeä toimenpide.

Asemakaava-alueella tulee viivyttää hulevesiä ja uusissa asemakaavoissa on hulevesien viivytysmitoitus. Tämä tarkoittaa, että kiinteistöllä tulee olla kasetti- tai säiliörakenteet, joissa hulevesi viipyy ennen kuin se siirtyy viemäriverkostoon. Myös kaupungin päivitetystä rakennusjärjestyksestä on määritelty hulevesien viivyttämisestä kiinteistöllä.

Muita käytettyjä hulevesien hallinnan keinoja on esimerkiksi avo-ojien suosiminen tulvasuojelun näkökulmasta. Ylivieskassa on myös käytössä hulevesisuodattimia katukaivoissa, joiden tavoitteena on pienentää Kalajoen ravinnekuormitusta.

Katujen suunnittelussa muutkin hulevesien hallintakeinot kuin hulevesiviemärointi (kuten viivytys-, imeytys- ja suodatusratkaisut sekä avo-ojat) otetaan huomioon.

Yleiskaavoitusprosessissa riskialueet tulvimisen ja hulevesitulvien osalta on kartoitettu. Prosessissa ei ole kuitenkaan vielä tehty selvitystä hulevesien käsittelytarpeista. Myöskään valuma-alueiden tarkastelua ei ole yleiskaavoitusprosessissa vielä tehty.

Vesistöt ja tulvasuojelu

Ylivieskan läpi virtaa Kalajoki, joka on kaupungin merkittävin vesistö. Vuonna 2013 Kalajoen ekologinen tila on luokiteltu ja osa vesistöalueesta on paremmassa kunnossa, kun taas esimerkiksi Kalajoen pääuoma on alaosaltaan Ylivieskaan asti välttävässä tilassa. Keski- ja yläosa on luokiteltu voimakkaasti muutettuun, mutta silti välttävään saavutettavissa olevaan luokkaan. (Meidän Kalajoki 2026.)

Kalajokivarren Alavieska-Ylivieska -väli on nimetty merkittäväksi tulvariskialueeksi. Elinvoimakeskus laatii merkittäville tulvariskialueille kartat, jotka kuvaavat erisuuruisilla todennäköisyyksillä esiintyvien tulvien leviämisalueita (tulvavaarakartta) sekä kartat, joista ilmenevät tällaisista tulvista mahdollisesti aiheutuvat vahingolliset seuraukset (tulvariskikartta).

Vesistötulvien riskialueet ovat löydettävissä täältä: Tulvakarttapalvelu (<https://vesi.fi/karttapalvelu/>) sekä Kalajoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma 2022–2027 (<https://www.vesi.fi/kalajoen-vesistoalueen-tulvariskien-hallintasuunnitelma/>)

Vesistöalueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue laaditaan tulvariskien hallintasuunnitelma. Siinä esitetään merkittävälle tulvariskialueelle tulvariskien hallinnan tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. Suunnitelmassa tarkastellaan toimenpiteiden kustannuksia ja hyötyjä sekä esitetään toimenpiteiden etusijajärjestys. Lisäksi on huolehdittava, että esitetyt toimenpiteet on sovitettu yhteen vesienhoidon toimenpideohjelman ympäristötavoitteiden kanssa.

Vesistöt ja tulvasuojelu

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tulvaryhmät tulvariskien hallintasuunnitelman laatimiseksi tarvittavaa viranomaisyhteistyötä varten sellaiselle vesistöalueelle tai merenrannikon alueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Tulvaryhmän muodostavat asianomaisten elinvoimakeskusten, maakunnan littojen, kuntien ja alueiden pelastustoimen edustajat. Ministeriö määrää tulvaryhmässä edustettuina olevat tahot ja näistä tulvaryhmän puheenjohtajan. Kalajoen alueella toimii Kalajoen vesistöalueen tulvaryhmä.

Lisäksi Ylivieskan kaupunki on mukana Meidän Kalajoki –vesienhoitoryhmässä. Kyseessä on monialainen vesienhoitoryhmä, joka neuvottelee vesien hoidosta ja käytöstä yhteistyössä paikallisen tulvaryhmän ja alueellisen vesienhoidon yhteistyöryhmän kanssa. Kalajoen vesienhoitoryhmä on vesien hoitoon ja käyttöön liittyvän keskustelun paikallinen foorumi. Vesienhoitoryhmään on kutsuttu eri alojen edustajia niin kunnista, elinkeinoelämästä kuin etujärjestöistä ja yhdistyksistäkin.

Vesistötulvien tulvasuojeluun liittyvät vahvasti tulvapenkereet. Valtio on aikanaan rakennuttanut tulvapenkereitä. Nämä penkereet ovat ns. pengeryhtiöiden hallussa, joita elinvoimakeskuksen on tarkoitus ”herätellä” lähivuosina. Tulvien ehkäisyyn on varauduttu muun muassa kaupunkipurolla (Hamarin voimalaitoksen ohittavalla uomalla), ja muilla vesienhoitoon tähtäävillä hankkeilla, joiden tarkoitus on parantaa veden laatua mutta myös viivyttää vesien virtausta.

Ylivieskan kaupunki on toteuttanut aktiivisesti erilaisia vesienhoitoon ja tulvasuojeluun liittyneitä hankkeita. Hankkeet ovat olleet monitavoitteisia ja niillä on pyritty vesistöjen ravinnekuormituksen vähentämisen ja luonnon monimuotoisuuden edistämisen ohella pienentämään tulvahuippuja ja edistämään tulvasuojelua. Hamarin kaupunkipuro -hankkeessa rakennettiin 1,5 km pituinen luonnonmukainen kaupunkipuro, joka edistää merkittävästi Koskipuhdon alueen tulvasuojelua ja yleistä turvallisuutta ohjaamalla yläjuoksun tulvavesiä Hamarin voimalaitoksen ohi ja tarjoamalla poistumisreitit takaisin Kalajokeen. Katajaojan virtaa hilliten –hankkeessa rakennettiin viivytyskosteikko Latvalaan sekä muita pienempiä, metsäisiä viivytyskohteita, joiden tavoitteena on hillitä Katajaojan tulvimista.

Tällä hetkellä (2026) käynnissä olevia vesienhoidon hankkeita ovat Viipylvä vesi -hanke (2025-2026) sekä Veden lähteillä -hanke (2025 - 2027). Lisätietoa vesienhoidon hankkeista liitteessä: Ylivieskan vesienhallinta hanketyö 2024.

Viimeisin erityisen haastava vesistötulvatilanne koettiin Ylivieskassa vuonna 2024, jolloin Kalajoen poikkeuksellisen voimakas kevättulva nosti vettä pelloille, autoteille ja useisiin asuinrakennuksiin asti. Pahin tilanne oli Ylivieskan Niemelänkylällä.

Tämän tulvan jälkeen Ylivieskan kaupunki järjesti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen (nyk. elinvoimakeskus) kanssa tilaisuuden tulvan hallintaan ja seurauksiin liittyen. Kuntalaiset saivat paikan päällä antaa palautetta ja kysyä neuvoja tulvatilanteisiin. Lisätietoja tulvista kuntalaiset voivat saada Kalajoen Vesienhoitoryhmän ylläpitämältä verkkosivulta: <https://www.meidankalajoki.fi/>.

Viheralueet ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen

Viheralueiden hoito kuuluu Ylivieskan kaupungilla kuntatekniikan yksikön puistotoimelle. Viheralueiden hoitoa ohjaa ensisijaisesti ko. alueen käyttötarkoitus, mutta myös kaupungin omat linjaukset viheralueiden hoidosta. Ylivieskassa viheralueiden hoidossa on tehty aktiivista työtä vieraslajien torjunnan, luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen sekä viihtyisyyden lisäämisen osalta. Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on tärkeä toimenpide ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

Kirjattuja suunnitelmia viheralueiden kehittämisestä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta ei ole vielä Ylivieskassa, mutta viheralueiden kunnossapitosuunnitelma RAMS-luokitukseensa on aloitettu. Siinä otetaan erityisesti huomioon kevyemmän hoidon mahdollisuudet ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Tavoitteena on, että suunnitelma valmistuisi lähivuosina (esim. 2026–2027).

Luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen tavoite on tärkeä kaikessa viheralueiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Luonnon monimuotoisuuden vahvistamistoimia toteutetaan Ylivieskassa päivittäisessä viheralueiden kunnossapidossa.

Asukkaiden osallistaminen on myös Ylivieskassa tärkeä näkökulma viheralueiden kehittämisessä. Vuonna 2025 Ylivieskassa käynnistyi puistokummitoiminta, joka on kaupungin organisoimaa viheralueiden parissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa. Puistokummius antaa kuntalaisille keinoja vaikuttaa aktiivisesti oman lähiympäristönsä viihtyvyyteen ympäristöä parantavilla toimilla.

Viheralueet ja luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen

Ilmastomuutokseen sopeutuminen on huomioitu viheralueiden hoidossa ja kehittämisessä vaalimalla luonnon monimuotoisuutta. Puustoa on uudistettu monilajisesti kun kaataminen on ollut tarpeen, sekä on tehty hoitoleikkauksia puiden kaatamisen sijasta. Biohiilen käyttö on myös tärkeässä roolissa. Se vähentää kastelun ja lannoituksen tarvetta, mutta myös lisää maaperään hiiltä.

Ylivieskassa on toteutettu useita luonnon monimuotoisuutta vahvistaneita toimia:

- Niittyjä perustettu useita, esim. Taanilan hulevesikosteikkoniitty, Väsyänpuiston niitty sekä liikennepuiston niitty.
- Ylivieskan kaupunki ei käytä mitään haitallisia kasvinsuojeluaineita.
- Rikkakasvien torjuntaa toteutetaan mekaanisesti sekä mm. kuumavesilaitteella ja peittämällä.
- Kasvintuholaisten torjunnassa käytetään vain ympäristöystävällisiä valmisteita.
- Puutarhajätteiden kompostointi ja mullan hyödyntäminen kasvualustoihin.
- Kokeiluna on toteutettu syksyn lehtien jättämistä osin maahan pölyttäjien talvisuojaksi, sekä maaperäeliöstön ravinnoksi.
- Kasteluvetenä on hyödynnetty avovettä (Kettukallion monttu).
- Luontopohjaisia ratkaisuja myös hyödynnetty rakentamis- ja kunnostusvaiheessa tapauskohtaisesti.

Puistojen rooli varjopaikkojen tarjoajana ja sadevesien imeyttäjänä on tärkeä. Ylivieskassa onkin jopa 150 erilaista puistoa ja puistometsää. Mauno Koiviston puisto eli arboretum on yksi kehitettävistä puistoista, joissa sopeutuminen otetaan myös huomioon.

Vieraslajien torjuntaa on tehty tavoitteellisesti. Jättiputki ja kurturuusu on saatu kaupungin alueilla hyvin kuriin, ja enää on vain muutama yksittäinen esiintymä, joita seurataan ja tarvittaessa tehdään torjuntatoimia. Lupiinia ja jättipalsamia torjutaan resurssien puitteissa lähinnä niittämällä ja raivaamalla. Lisäksi viitapihlaja-angervon torjuntaa on aloitettu.

Ylivieskan kaupunki on ollut myös mukana EU:n osarahoittamassa Viuhka – Vieraskasvien uhat hallintaan Kalajokilaaksossa –hankkeessa, jossa on kehitetty haitallisten vieraskasvilajien torjuntaa. Tärkeänä tavoitteena on ollut myös parantaa asukkaiden ja toimijoiden tietoisuutta haitallisten vieraskasvilajien uhkista ja kannustaa heitä torjumaan vieraslajeja myös oma-aloitteisesti.

Puilla on myös keskeinen merkitys ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Ylivieskan kaupunkipuulinjaus olisi tärkeä puuston hoidon ja uudistamisen ennakoinnin väline. Myös puistometsien hoitosuunnitelma olisi tarpeellinen, jolloin hoitoa voitaisiin toteuttaa suunnitelmallisesti. Toteutukseen tarvittaisiin kuitenkin lisää henkilöresurssia, jotta toimenpiteitä saataisiin paremmin käytäntöön. Hankerahoituksen vahvempi hyödyntäminen on myös yhä tärkeämpää.

EU:n ennallistamisasetus tuo mukanaan velvoitteita myös Ylivieskalle. Ylivieskan kaupungin potentiaalisten ennallistuskohdeiden kartoitus ja inventointi (ekologinen kompensatio) olisikin tärkeää aloittaa. Toimenpiteet voivat hyödyttää myös ilmastomuutokseen sopeutumista ja varautumista.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollossa on tunnistettu erilaisia ilmastoriskejä. Kesäkaudella pitkään kestävät kuumat jaksot voivat aiheuttaa haasteita ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä ja laitoshoidon antavissa sosiaalihuollon yksiköissä. Nämä ovat terveysvalvonnan valvontakohteita, ja niitä tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella. Kuumiin olosuhteisiin varautuminen ja epäkohtien korjaaminen on toiminnanharjoittajien vastuulla, ja terveysvalvonnan roolina on valvoa sen toteutumista. Terveysvalvonnassa annetaan myös ohjausta ja neuvontaa. Asia on tunnistettu myös yksityisasuntojen kohdalla, joihin kohdennetaan valvontaa eri syistä.

Ilmastomuutos voi vaikuttaa myös vesiturvallisuuteen ja kohottaa vesivälitteisten infektioiden riskiä. Lämpötilan nousu, sateiden lisääntyminen ja tulvat voivat johtaa pinta- ja pohjavesilaitosten käyttämän raakaveden laadun heikentymiseen. Sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat sähkökatkokset haastavat vedenjakelua.

Ilmastomuutos lisää sinilevän määrää, kun vedet lämpenevät ja lisääntyneet sateet ja tulvat huuhtovat ravinteita vesistöihin. Tällä on vaikutuksia uimaveden laatuun. Ympäristöterveydenhuolto suorittaa valvontaa uimarannoilla kesäkaudella, ja heihin voi olla yhteydessä esimerkiksi sinilevähavainnoista. Runsastuneet sateet voivat lisäksi johtaa jäteveden ohijuoksutuksiin käsittelykapasiteetin ylittyessä, mikä itsessään voi vaikuttaa uimavesien laatuun.

Tiedossa on, että ilmastomuutos voi aiheuttaa muutoksia olemassa olevien eläintautien taudinaiheuttajiin, niiden vektoreihin ja isäntäeliöihin. Esimerkiksi puutiaisaivokuume on vektorivälitteinen tauti, jossa vektorina on punkki. Ilmastomuutoksen myötä punkkikausi pitenee. Myös uusia taudinaiheuttajia voi saapua maahan. Eläinlääkärit antavat tauteihin liittyen ohjausta ja neuvontaa.

Eläinlääkärit suorittavat nautojen ja sikojen pitopaikkoihin säännöllisiä terveydenhuoltokäyntejä, jotka ovat samalla eläinterveyskäyntejä. Näitä ei tehdä ilmastomuutoksen vuoksi mutta siihen liittyviä asioita on luontevaa käsitellä yhteistyössä toimijoiden kanssa. Käynneillä tarkastellaan myös tilojen tautisuojausta.

Osa taudeista on yhteisiä eläimille ja ihmisille, ja näiden tautien osalta on ilmoitusvelvollisuus hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Useat ruokamyrkytyksiä aiheuttavat taudinaiheuttajat ovat peräisin ympäristöstä ja ne tarttuvat ihmiseen elintarvikkeiden välityksellä. Kohoavat lämpötilat, lisääntyvät sateet ja kosteus voivat muuttaa olosuhteita taudinaiheuttajille suotuisammiksi ja siten haastaa elintarviketurvallisuutta. Helteet haastavat elintarvikkeiden kylmäketjua etenkin kotitalouksissa.

Lisääntyvät helteet ja kuumuus voivat tehdä myös eläinten olon tukalaksi. Kuumuuden aiheuttamasta stressistä kärsivät etenkin korkeatuottoiset lehmät sekä lyttykuonoiset koirarodut.

Valvontakohteissa on havaittu jonkin verran ilmastomuutokseen liittyviä vaikutuksia, kuten rankkasateiden aiheuttamia uimaveden mikrobiologisen laadun hetkellisiä heikkenemisiä sekä kohonneita sisälämpötiloja erityisesti pitkien hellejaksojen aikana. Samalla ihmisten tietoisuus ilmastomuutoksesta on lisääntynyt ja esimerkiksi kuumuuteen liittyvät ongelmat nousevat enemmän tarkastuksilla puheeksi. Neuvonnan tarve on lisääntynyt.

Muita toimenpiteitä

Edellä on kuvattu erityisesti teknisen yksikön vastuualueelle kuuluviin teemoihin liittyneitä ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumisen ja varautumisen toimenpiteitä. Alla nostoja toimenpiteistä muilta Ylivieskan kaupungin toimialoilta.

Hallinnon toimiala:

- Ilmastomuutokseen sopeutuminen näkyy erityisesti osana muuta varautumista ja kaupungin valmius- ja varautumissuunnittelua.
- Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen on kirjattu päivitettyyn kaupunkistrategiaan, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 15.6.2026 § 48.

Sivistystoimi:

- Päiväkodeilla tehty paljon erityisesti hellevarautumista, kuten lisätty varjopaikkoja, huolehdittu että lapsilla on vesipullot ja että vanhemmat tuovat aurinkorasvat. Sadettimet ja vesialtaat myös apuna helleaikoina.
- Sivistystoimen varautumiseen liittyvät toimet liittyvät pitkälti kaupungin yleiseen varautumiseen. Sähkön pitempiaikainen katkeaminen toisi kaikille haasteita. Tilojen ilmanvaihtoon ja viilennykseen tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota. Uusista kouluista puuttuvat pihoilta tuulen- ja auringonsuojat.
- Muuttuneet talviolosuhteet ovat tuoneet haasteita talviliikuntalajien osalta. Enää ei opetussuunnitelmiin merkitä luistelu- ja hiihtoaikoja puolta vuotta aikaisemmin, vaan sääolosuhteet vaikuttavat siihen, milloin lajitunnit järjestetään. Pohdintaa aiheuttaa mm. se, kannattaako suksia enää tulevaisuudessa hankkia, mikäli pakolliset hiihtokerrat jäävät harvoiksi.

Hyvinvoinnin toimiala:

- Sähkökatkoihin varautumista lisätty, mm. Kulttuurikeskus Akustiikassa.
- Helteisiin varautuminen noussut entistä tärkeämmäksi teemaksi. Ulkotapahtumien järjestämisessä kesäaikaan helteisinä aikoina varjopaikkoja ja vesipisteitä tarvittu lisää. Helteet vaikuttavat myös sekä henkilöstön jaksamiseen, että myös asiakkaiden osallistumisaktiivisuuteen ja jaksamiseen. Toimenpiteitä tehty, mutta tämä myös yksi tärkeä kehittämisen kohde jatkossa.
- Urheilutapahtumissa lisätty vesipisteitä.
- Liikuntapalveluissa ulkoliikunta-alueiden kunnossapidon suhteen koettu uusia haasteita: sääolosuhteet vaihtelevat, lisäkustannuksia tulee kun töitä joudutaan tekemään moneen kertaan, ennakoimattomuus haastaa. Säätilojen seuranta yhä tarkempaa ja muutoksia on pyritty ennakoimaan. Reittejä muokataan monipuoliseen käyttöön, tarvittaessa latualueita voidaan käyttää pyöräilyyn.
- Pihojen hiekoittamista lisätty liukkailla keleillä.
- Valmiussuunnitelmia on päivitetty.
- Viilennystä lisätty, esimerkiksi kirjastolla ilmalämpöpumppu käytössä. Lisäviilennystä tarvittaisiin kuitenkin edelleen kesäaikaan.
- Tehty myös monipuolista luontotyötä: luontotietoisuuden lisäämistä tehty viemällä ihmisiä luonnon pariin, kotiseutumuseo Puuhkalan pihapiirissä kesäisin lampaita laiduntamassa ja alueella myös viljelylaatikoita kuntalaisten varattavissa. Vuonna 2026 Puuhkalaan kylvettiin myös kukkapelto.

4. Esimerkkejä yrityssektorilta sopeutumisen toimenpiteistä Ylivieskassa

Oletteko arvioineet, miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa Herrforsin toimintaan? Mitkä ovat suurimmat riskit? Esimerkiksi myrskyt tai tulvat?

Riskiarviointia on tehty yrityksen toiminnallisten riskien arvioinnin yhteydessä. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat suurimmat riskit energiatoimialalla ovat lisääntyvät sään ääri-ilmiöt ja nopeat muutokset vallitsevassa energiapolitiikassa

Millä tavoin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin eli sään ääri-ilmiöihin on tällä hetkellä varauduttu? Näkykö ilmastoriskien huomiointi esim. varautumissuunnitelmassa?

Merkittävimpiä varautumisen toimenpiteitä ovat jo pitkään olleet ja tulevat jatkossakin olemaan säävarmaan sähköverkkoon investoiminen, nykyaikaisen tekniikan hyödyntäminen sekä satsaukset omaan kalustoon. Viimeisenä muttei vähäisimpänä valmiutta parantavana tekijänä on oma ammattitaitoinen hyvän paikallistuntemuksen omaava henkilökunta. Energian tuotannossa lisäksi tuotannon varautumistoimet, tuotantotapojen monipuolistuminen ja henkilökunnan ammattitaito ovat avainasemassa. Ilmastoriskien huomioiminen on keskeinen osa jokapäiväistä tekemistä ja varautumissuunnitelmaa.

Millaisia kehityskohteita tai tulevaisuuden suunnitelmia ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa teillä on?

Säävarmaan jakeluverkkoon satsaaminen jatkuu korkealla tasolla. Tuotannon monipuolistuminen, lukuisat tekniset ratkaisut ja varautumistoimet tekemisen eri osa-alueilla auttavat ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisessa.

18.5.2026. Lisätietoja: voimalaitospäällikkö Tommi Salo, Herrfors Oy, tommi.salo@herrfors.fi

Oletteko arvioineet, miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa Vesikolmion toimintaan? Mitkä ovat suurimmat riskit? Esimerkiksi tulvat, kuivuusjaksot tai sähkökatkot.

Olemme tehneet VILSO-testin (Vesihuollon ilmastonmuutokseen sopeutumisen työkalu). Ei merkittävää vaikutusta.

Millä tavoin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin eli sään ääri-ilmiöihin on tällä hetkellä varauduttu? Näkykö ilmatoriskien huomiointi esim. varautumissuunnitelmassa?

Olemme varautuneet muun muassa pitkiin kuivuusjaksoihin ja sähkökatkoihin sekä rankkasateiden aiheuttamiin ongelmiin. Valmiussuunnitelmassa ei ole omaa kohtaa ilmastonmuutoksen huomiointiin.

Millaisia kehityskohteita tai tulevaisuuden suunnitelmia ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa teillä on?

Valmiussuunnitelmassa olisi hyvä miettiä ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia ja varautumista niihin.

18.5.2026. Lisätietoja: toimitusjohtaja Risto Bergbacka, Vesikolmio Oy, risto.bergbacka@vesikolmio.fi

Ylivieskan vesiosuuskunta

Oletteko arvioineet, miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa vesiosuuskunnan toimintaan? Mitkä ovat suurimmat riskit? Esimerkiksi tulvat, kuivuusjaksot tai sähkökatkot.

Tulvien osalta olemme kartoittaneet verkoston kriittiset alueet. Kuivuusjaksot näkyvät lähinnä vedenotossa ja siitä vastaa tukkuvesiyhtiö. Sähkökatkojen varalta meillä on varavoimalaitteet joita testataan säännöllisesti. Esimerkiksi Hannes-myrskyn aikaan varavoimalaitteet lähtivät päälle ja toiminta jatkui sähkökatkoista huolimatta normaalisti. Selvästi pidempiin sähkökatkoihin ollaan tekemässä selvitystyötä ja uusia suunnitelmia.

Millä tavoin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin eli sään ääri-ilmiöihin on tällä hetkellä varauduttu? Näkykö ilmastoriskien huomiointi esim. varautumissuunnitelmassa?

Varautumissuunnitelma WSP (Water Safety Plan) on päivitetty kuluneen talven aikana ja valmistuu keväällä 2026. Tässä on omat osionsa ilmastonmuutoksen vaikutusten arviointiin ja varautumiseen.

Millaisia kehityskohteita tai tulevaisuuden suunnitelmia ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa teillä on?

Painopisteemme on nyt ollut pidempiaikaisissa häiriötilanteissa jotka kattavat hieman laajemman kokonaisuuden kuin ilmastonmuutoksen vaikutukset mutta edellä mainitut sähkökatkot ovat yksi osa näitä kehityskohteita.

15.5.2026. Lisätietoja: toimitusjohtaja Tapani Yrjölä, Ylivieskan vesiosuuskunta, tapani.yrjola@yvo.fi

Ylivieskan Teknologiakylä YTEK Oy & Ylivieskan Teollisuuskiinteistöt Oy

Onko arvioitu, miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa Ylivieskan teknologiakylä YTEK ja Ylivieskan teollisuuskiinteistöt Oy toimintaan? Mitkä ovat suurimmat riskit? Esimerkiksi sadevesitulvat?

YTEK sekä Teollisuuskiinteistöt ovat pieniä yhtiöitä, jotka omistavat yhteensä vain kolme vuokrattavaa rakennusta. Tästä syystä asiaa ei ole vielä erikseen arvioitu tai tarkasteltu yksityiskohtaisemmin.

Mahdolliset vaikutukset liittyvät lähinnä ilmaston lämpenemiseen ja sen seurauksiin. Esimerkiksi kiinteistöjen jäähdytystarve voi tulevaisuudessa kasvaa lämpötilojen noustessa. Lisäksi sään ääri-ilmiöiden (kuten voimakkaiden sateiden tai hellejaksojen) yleistyminen voi aiheuttaa kiinteistöille aiempaa suurempaa rasitusta.

1.6.2026. Lisätietoja: toimitusjohtaja Joonas Yliluoma, joonas.yliluoma@ylivieska.fi

Oletteko arvioineet, miten ilmastonmuutos voi vaikuttaa Ylivieskan vuokra-asuntojen toimintaan? Mitkä ovat suurimmat riskit? Esimerkiksi sadevesitulvat tai helteet?

Salaoja- ja sadevesiviemäreiden tulee olla kunnossa sateiden/hulevesitulvien lisääntyessä. Pihojen kallistukset ja veden johtaminen tulee olla toteutettu siten, että lisääntyneet sateet eivät aiheuta riskejä rakennuksille.

Millä tavoin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin eli sään ääri-ilmiöihin on tällä hetkellä varauduttu? Näkykö ilmastoriskien huomiointi esim. varautumissuunnitelmassa?

Viime vuosina sadevesien poiston toimivuuteen on kiinnitetty enenevässä määrin huomiota mm. tutkimalla nykyisten verkostojen toimivuutta. Hulevesitulvien riskejä on poistettu pihojen uudelleen muotoilulla ja sadevesijärjestelmien parantamisella.

Millaisia kehityskohteita tai tulevaisuuden suunnitelmia ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisessa teillä on?

- Uudisrakentamisessa huomioidaan sadevesien imeytys.
- Uudisrakennusten viilennyksen tarve pitää huomioida esim. maaviilennyksen avulla.
- Uudisrakennuksissa varaudutaan aurinkosähkön käyttöönottoon viilennyksen toteuttamisessa.
- Peruskorjauksissa huomioidaan sademäärien lisääntyminen käyttämällä materiaaleja ja rakennusosia, jotka kestävät lisääntyvät sademäärät.
- Kiinteistöjen huollon toimivuuteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota

21.7.2026. Lisätietoja: toimitusjohtaja Ari Kärkinen, Ylivieskan vuokra-asunnot Oy, ari.karkinen@ylivvuokra.net

5. Johtopäätökset

Johtopäätökset

Nykytilakartoitus osoittaa, että Ylivieskan kaupunki on tunnistanut erilaisia ilmastonmuutoksesta aiheutuvia vaikutuksia ja riskejä, ja varautumisen ja sopeutumisen toimenpiteitä tehdään jo eri toimialoilla ja eri teemoissa. Erityisesti tulvasuojeluun ja vesienhoitoon on panostettu aktiivisesti jo usean vuoden ajan ja luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan viheralueuetyössä. Hulevesien hallinnan huomioimista on tehty ja varautumista lisätty monin eri tavoin.

Yritysesimerkit osoittavat, että myös paikalliset toimijat ovat tunnistaneet ilmastonmuutoksen myötä kasvavia riskejä, kuten esimerkiksi sateisuuden lisääntymisen aiheuttamia haasteita. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen nähdään paljolti osana muuta yrityksen varautumistyötä. Varautuminen oli kaikille toimijoille tärkeä tavoite. Työtä ilmastoriskeihin varautumisessa on, mutta moni esimerkkien yrityksistä olikin onneksi jo pohtinut myös tulevaisuuden kehittämiskohteita ilmastonmuutokseen sopeutumisessa

Kartoituksen perusteella voidaan todeta, että Ylivieskan kaupungilla on hyvät lähtökohdat ilmastoriskien systemaattisempaan huomiointiin ja näyttää omalla toiminnallaan esimerkkiä sekä alueen muille toimijoille että myös lähialueen kunnille. Kehitettäviä osa-alueita kuitenkin myös on ja seuraavia askeleita voisivatkin olla esimerkiksi maankäytön ja kaavoituksen osalta ilmastoriskien tunnistaminen vielä vahvemmin osana suunnittelutyötä. Hulevesiohjelman laatiminen auttaisi määrittämään tavoitteet ja toimenpiteet hulevesien hallintaan eri osa-alueilla. Hulevesitulvariski on Ylivieskassa merkittävä ilmastoriski. Vesistötulvien osalta pitkäjänteisen vesienhoitotyön jatkaminen ja tulvasuojelun kehittäminen on edelleen tärkeää. Viheralueiden hoidossa kaupunkipuulinjaus auttaisi tunnistamaan kaupunkipuiden merkityksen ja varmistamaan kaupunkipuuston säilymisen myös muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa.

Tärkeää on myös muistaa tarkastella varautumisen ja sopeutumisen toimenpiteitä myös siitä näkökulmasta, etteivät ne lisää ilmastopäästöjä. Ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumista tulisi tarkastella rinnakkain, jotta toimenpiteet rakentuvat hyvin yhteen.

6. Lähteet

Lähteet

Ilmasto-opas 2026. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Verkkosivu. Viitattu 9.6.2026. <https://www.ilmasto-opas.fi/ilmastonmuutokseen-sopeutuminen>

Ilmastolaki 2022. 6 §. Määritelmät. Viitattu 9.6.2026. <http://data.finlex.fi/eli/sd/2022/423/ajantasa/2024-12-19/fin>

AFRY Finland Oy 2025. Selvitys ilmastonmuutoksen skenaarioista, vaikutuksista ja riskeistä Ylivieskan seudulla. Verkkosivu. Viitattu 9.6.2026. <https://www.ylivieska.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ilmasto/ilmastonmuutokseen-sopeutuminen/>

EU:n strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi 2021. Viitattu 9.6.2026. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/eu-adaptation-strategy_en

EU:n ilmastolaki 2021. Viitattu 9.6.2026. <https://eur-lex.europa.eu/FI/legal-content/summary/european-climate-law.html>

EU:n biodiversiteettilaki 2020. Viitattu 9.6.2026. <https://eur-lex.europa.eu/FI/legal-content/summary/eu-biodiversity-strategy-for-2030.html>

EU:n vesiresilienssistrategia 2023. Viitattu 9.6.2026. https://commission.europa.eu/topics/environment/water-resilience-strategy_fi

Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma 2023. Viitattu 9.6.2026. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-585-6>

Elinvoimakeskus 2026. Elinvoimakeskusten ilmastoyksikkö. Viitattu 9.6.2026. <https://elinvoimakeskus.fi/web/ilmastoyksikko>

Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategia 2010. Viitattu 9.6.2026. <https://pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2020/09/A51.pdf>

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021-2030 2.0 2024. Viitattu 9.6.2026. https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2024/08/Pohjois-Pohjanmaan-ilmastotiekartta-2021_2030-paivitys-elokuussa-2024.pdf

Kuntaliitto 2026. Liikenne ja liikkuminen. Viitattu 9.6.2026. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/yhdyskunnat-ja-maankaytto/liikenne-ja-liikkuminen>

Vesi.fi 2026. Hulevesitulva. Viitattu 9.6.2026. <https://www.vesi.fi/sanasto/hulevesitulva/>

Alueidenkäyttölaki 2014 . Luku 13 a. Viitattu 9.6.2026. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/132#chp_13a

Vesi.fi 2026. Hulevesitulvariskien alustava arviointi. Viitattu 9.6.2026. <https://vesi.fi/aineistopankki/hulevesitulvariskien-alustava-arviointi/>

Meidän Kalajoki 2026. Kalajoen nykytila. Viitattu 9.6.2026. <https://www.meidankalajoki.fi/index.php/kalajoen-nykytila>

Kuntaliitto 2026. Ympäristöterveydenhuolto. Viitattu 9.6.2026. <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparistoterveydenhuolto>

7. Liitteet

Ylivieskan vesienhallintahanketyö

10/2024

1. Nykyiset hankkeet (Ylivieskan kaupunki hallinnoi)

Olen kymmenvuotias - Kalajoen vesienhoitoryhmä kasvaa uudelle vuosikymmenelle, 2022–2025

Hankkeessa tiedotetaan vesienhoitotyöstä, sen vaiheista ja saavutuksista sekä näköpiirissä olevista haasteista Kalajoen vesistöalueella. Hankkeessa myös parannetaan yhteistyötä ja aktivoidaan kuntia ja järjestöjä toimintaan vesien tilan parantamiseksi ja konkretisoidaan toimintaa pienen mittakaavan esimerkeillä.

Katajaaja virtaa hilliten, vesien- ja tulvasuojelua edistäen - ilmastonmuutokseen sopeutuen! 2023–2025

Tavoitteena Kalajoen sivu-uomien vesien viivytys edistäen vesien- ja tulvasuojelua. Hankkeessa on suunniteltu ja toteutetaan laaja kosteikkoalue Latvalaan, Katajaajan varteen. Lisäksi on suunniteltu ja toteutetaan 10 metsäistä viivytyskohdetta Katajaajan valuma-alueelle.

Hamarissa puro solisee - ja kala kuohuissa nousee, viitasammakot sivusta seuraavat 2022–2025

Hankkeen tavoitteena on rakentaa Hamarin voimalaitoksen ohittava luonnonmukainen kaupunkipuro, joka mahdollistaa myös kalan kulkemisen vaellusesteen ohi. Kaupunkipuro tulee edistämään myös tulvasuojelua alueella, tarjoten luontaisen poistumisreitit tulvavedelle. Kaupunkipuron toteutus on jaettu neljään erilliseen hankkeeseen, jotka hallinnoivat puron eri osien toteutusta: läpäisyrakenne joki penkereen läpi ylävirran puolella, puron yläosa, puron lampareiden osuus ja puron alaosa.

Kalajokivarren pengerryspumppaamoiden sovellettavuus vesiensuojeluun 2021–2024

Hanke kohdistuu Kalajoen keskiosaan, missä joen vedenpintaa on nostettu ja jokivarret pengerretty vesivoimarakentamisen ja tulvasuojelun vuoksi siten, että penkereiden takaiset laajojen peltoalueiden kuivatusvedet joudutaan pääosin pumppaamaan Kalajokeen. Hankkeessa on suunniteltu kaksi pilottipuhdistamoja pumppaamoaltaiden vesien käsittelyyn.

Pilottipuhdistamoita ei päästy rakentamaan hankkeen aikana, minkä takia hanke on suunnittelupainotteinen. Rakentamiseen varattua rahoitusta tullaan ohjaamaan hulevesikaivojen asentamiseen sekä soiden ennallistamisen alustavaan suunnittelutyöhön Ylivieskan alueella.

2. Nykyiset yhteistyöhankkeet (muu taho hallinnoi)

Vedet haltuun valuma-alueilla, 2023–5/2025

Toteutettavia metsätalousalueiden vesiensuojeluratkaisuja sijoittuu Ylivieskan Pylväsojan valuma-alueelle. Tavoitteena on Pylväsojan tilan parantamisen ohella tulvariskien hallinta etenkin ympäröivillä peltoalueilla ja siten kuormituksen vähentäminen. Hanketta hallinnoi ProAgria Oulu.

KIPSI-hanke, 2020–2025

KIPSI-hankkeen tavoitteena on levittää rannikon valuma-alueen pelloille kipsiä noin 100 000 hehtaarille vuosien 2020–2025 aikana. Hanketta hallinnoi valtakunnallisesti Varsinais-Suomen ELY-keskus. Kipsinlevityksellä pyritään vähentämään valuma-alueilta Saaristomereen, Pohjanlahteen ja Suomenlahteen tulevaa fosfori- ja kiintoainekuormitusta. Kalajoen valuma-alue on yksi hankkeen erityinen kohdealue, Pidisjärven alapuoliselta osaltaan.

3. Päättäneet hankkeet (Ylivieskan kaupunki hallinnoi)

Mutkia matkaan! Salmelanojan vesien hallinta, vesiä viivyttämällä ja luonnonmukaisesti varastoimalla, vesienhoidon ja tulvariskien hallinnan hyväksi, 2022–2024

Hankkeessa toteutettiin kaksi pienempää vesiä viivyttävää ratkaisua Ylivieskassa Salmelanojan yläjuoksulle ja mittava viivytyskosteikkoalue kaupungin omistamalle Konttisuon metsäalueelle. Hankkeen tavoitteena on edistää vesienhoitoa, vesien pidättämistä ja tulvariskien hallintaa sekä luonnonmukaista peruskuivatusta metsätalousvaltaisella Salmelanojan valuma-alueella ja Kalajoen laajemmalla valuma-alueella.

Lampinnevan ennallistaminen, 2021–2023

Lampinnevan alue sijaitsee Ylivieskan kaakkoisosassa Lapinjärven pohjoisrannalla. Ennallistettava alueen kokonaispinta-ala on hieman alle 10 ha. Lampinnevan ennallistettava suoalue on aikanaan ojitettu, ja hankkeessa alue palautettiin takaisin avonaiseksi ja luonnontilaisen kaltaiseksi suoksi.

Pylväsojan alaosan elinympäristökunnostus, 2020–2022

Pylväsojan alaosan kalataloudellisessa kunnostushakkeessa on saatu monimuotoistettua puron virtaamaa ja luotua erilaisia elinympäristöjä kaloille ja muille eliöille. Alajuoksulle on talkoovoimin toteutettu kaloille kutosoraikoita. Tämän lisäksi kaivinkonetöinä on tehty puron uomaan syvänteitä, poikaskivikoita ja kutosoraikoita sekä muodostettu kivistä erilaisia virtaa ohjaavia rakenteita.

Virta tuo, virta vie, 2020–2022

Virta tuo, virta vie -hanke oli Pylväsojan valuma-alueiden vesienhallinnan hanke. Sen tarkoituksena oli luoda Pylväsojan valuma-alueelle luonnonmukainen peruskuivatussuunnitelma sekä metsätalousalueiden valuma-aluosuunnitelma ja inventoida alueen luontoarvoja.

Vakaasti peräsimessä, 2019–2021

Kalajoen vesienhoitoryhmän Vakaasti peräsimessä -hanke oli vesien- ja ympäristönhoitoa edistävä hanke. Hankkeen toimenpiteitä olivat Kalajoen vesienhoitoryhmän toiminnan tiivistäminen, kuntakohtaisten vesienhoidon toimintaohjelmien laatiminen, vesien hallinta maa- ja metsätaloudessa mm. uusien luonnonmukaisten menetelmien pilotointi ja uusien kosteikkosuunnitelmien teko ja parin kohteen toteuttaminen.

Hulevedet hallintaan kolmistaan, 2019–2020

Vesiensuojeluhanke, jonka tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa hulevesikosteikkoja Ylivieskan kaupungin, Raahen kaupungin ja Kempeleen kunnan alueella.

VIIVYTYS, 2017-2019

VIIVYTYS oli vesiensuojeluhanke, jonka tavoitteena oli vesienhoidon ja tulvasuojelun toisiaan tukeva yhteensovittaminen Kalajoen vesistöalueella. Hankkeen aikana suunniteltiin ja toteutettiin kosteikkoja Ylivieskassa sijaitsevien Pylväsojan ja Mertuanojan valuma-alueilla. Kosteikkojen ja muiden pienempien laskeutusaltaiden tavoitteena on palauttaa alueilla vesien luontaista

viipymää. Toimet edistävät sekä vesienhoidon että tulvasuojelun tavoitteita.

Yhteisessä veneessä, 2018–2019

Teetettiin vesiensuojelurakenteiden, erityisesti kosteikkojen, suunnittelua maa- ja metsätalousalueilla. Demonstroitiin vesistökunnostusta tekemällä virtavesikunnostusta joko konetyönä toteuttavana näytöksenä tai henkilötyönä tehtävänä talkookunnostuksena.

TULVATieto, 2017–2018

TULVATieto oli tiedonvälityshanke, jonka aikana edistettiin asukkaiden ja yrittäjien tietoisuutta vesistö- ja hulevesitulvien riskeistä sekä parannettiin varautumista tulviin.

Hanke toimi Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa painottuen valtakunnallisesti merkittäville tulvariskialueille Alavieskaan, Ylivieskaan ja Pudasjärvelle.

Hankkeen aikana tuotettiin esimerkiksi uusia tulvakarttoja sivu-uomille, tulvan leviämistä havainnollistavia videoita ja infotauluja kolmeen valtakunnallisesti merkittävän tulvariskialueen kuntaan. Lisäksi hanke järjesti tulvasuojausnäytöksiä ja oli mukana erilaisissa tapahtumissa.

Vielä virtaa II, 2016–2017

Hankkeen tavoitteena oli toteuttaa tai suunnitella pienimuotoisia kunnostuskohteita Kalajoen vesistöalueella. Lisäksi hankkeessa edistettiin mahdollisuuksien mukaan muitakin kunnostuksia ja kehitettiin vesienhoidon yhteistyötä Kalajoen vesienhoitoalueella.

Vielä virtaa, 2015

Vielä virtaa - vesienhoidon edellytysten turvaaminen oli Kalajoen vesistöalueella toteutettava hanke, jonka tavoitteena oli kehittää vesienhoidon yhteistyötä. Meidän Kalajoki -hankkeen aikana aloitettua järjestäytymistä ja verkostoitumista jatkettiin. Lisäksi hankkeen tavoitteena oli suunnitella tai toteuttaa 2–3 pienimuotoista kunnostusta Kalajoen vesistöalueella.

MAHAKALA, 2013–2014

Hankkeessa selvitettiin happamien sulfaattimaiden esiintymistä ja ominaisuuksia Kalajokilaakson alueella.

4. Päätyneet yhteistyöhankeet (muu taho hallinnoi)

Meidän Kalajoki, 2012-2013

Meidän Kalajoki – Vesienhoito käytännön työnä Kalajoen valuma-alueella oli Ylivieskan kaupungin ympäristötoimen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen sekä Kalajokilaakson kuntien omistaman Vesikolmio Oy:n yhteistyössä käynnistämä hanke.

Kalajoelle perustettavan vesienhoitoryhmän tehtävänä on edistää vesienhoitoa koko valuma-alueella, neuvotella vesien käytöstä ja ideoida mahdollisuuksia parantaa Kalajoen yleistä arvostusta.

5. Miksi vesienhallinta on tärkeää Ylivieskassa?

Ylivieskan läpi virtaa Kalajoki, joka on tilaluokittelultaan tyydyttävässä, osittain välttävässä tilassa. Maatalousvaltaisella Kalajoen vesistöalueella on siis paine vesiensuojelutyölle. Toisekseen, Ylivieskan ja Alavieskan välinen alue on yksi Suomen 22 merkittävästä tulvariskialueesta, eli alueellamme on paine vesien viivyttämiseksi tulvariskien vähentämiseksi. Monet kaupungin vesienhallintahankkeet ovatkin monitavoitteisia. Esimerkiksi hyvin toteutettu kosteikko pystyy samanaikaisesti vähentämään veden ravinnekuormitusta, helpottamaan tulvariskejä ja lisäämään luonnon monimuotoisuutta.

Lisätietoja: www.meidankalajoki.fi

YLIVIESKA

kasvun ihmeitä

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

SOPIVA

SOPEUTUMINEN ILMASTONMUUTOKSEN VAIKUTUKSIIN